

Алла Дяченко — кандидат педагогічних наук, доцент кафедри промислового дизайну і комп'ютерних технологій, завідувачка аспірантури, Київська державна академія декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені Михайла Бойчука, м. Київ, Україна.

Коло наукових інтересів: художньо-промислова освіта, дизайн-освіта, національний дизайн. Автор монографій «Професійна художньо-промислова освіта і національний дизайн: століття розвитку системи», «Національний дизайн: пріоритет українських студентів мистецьких ВНЗ», наукового дослідження «Система професійної підготовки майбутніх фахівців з національного дизайну ВНЗ України ХХ – початок ХХІ ст.», 68 наукових публікацій. Член Спільки дизайнерів України.

e-mail: diachenko.alla@ya.ru

УДК 378.1

<https://doi.org/10.32405/2411-1317-2020-2-5-15>

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ З НАЦІОНАЛЬНОГО ДИЗАЙНУ В ЗАРУБІЖНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті здійснено аналіз особливостей підготовки фахівців з національного дизайну у закладах вищої освіти (ЗВО) Європи та США. Визначено, що британські навчальні заклади традиційно посідають найвищі місця у світових рейтингах ЗВО, які здійснюють професійну підготовку фахівців з національного дизайну. Виокремлено риси, які формуються у майбутніх фахівців із національного дизайну у вищих школах Великобританії. З'ясовано, що професійна підготовка у ЗВО США може бути охарактеризована як практично зорієнтована та корпоративна (виявляється у переважанні практично зорієнтованих навчальних дисциплін, обов'язковому проходженні виробничої практики). Наведено вищі школи Німеччини, де можливе здобуття дизайн-освіти. У них використовуються ігрові методи навчання (конкурси «вільного формотворення», вернісажі антидизайну, ярмарки та ін.), спрямовані на розвиток практичного компонента дизайнерського мислення. Зазначено, що в Італії під час підготовки фахівців з національного дизайну в усіх школах і напрямках провідною залишається методика проектування. Висвітлено думку зарубіжних вчених щодо впровадження методики проектування в навчальний процес. Розкрито види оцінювання майбутніх фахівців із національного дизайну в зарубіжних ЗВО. Сформовано спільні та відмітні риси професійної підготовки фахівців із національного дизайну в зарубіжних навчальних закладах.

Ключові слова: дизайн; навчальний процес; заклад вищої освіти; професійна підготовка; фахівець.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. В умовах інтеграції української системи дизайн-освіти у світовий освітній простір закономірним стає інтерес до зарубіжного досвіду професійної підготовки фахівців із національного дизайну. Привертають увагу дизайнерські школи, які демонструють найцікавіші приклади розроблення плідних ідей, концепцій та експериментів у сфері професійної освіти в галузі національного дизайну. Зокрема, Міжнародний форум дизайну в Ганновері – один із найстаріших дизайнерських інститутів Німеччини та один з провідних центрів дизайну міжнародного значення. У Великій Британії дизайнерська осві-

та вирізняється трьома основними принципами (по-перше, акцентується увага, що студенти працюватимуть у різних галузях промисловості й самі повинні бути інженерами; по-друге, їхня особлива роль під час створення зразків виробів полягатиме в турботі про зовнішній вигляд, зручність в обігу і легкість експлуатації; по-третє, від них чекають творчого ставлення до своєї роботи, що передбачає наявність соціальної відповідальності за формування навколишнього середовища). В Італії сформована розвинута система дизайн-освіти (по-перше, це широка гуманітарна орієнтація, відсутність корпоративного духу; по-друге, надзвичайно високий творчий потенціал, дух тотального експерименту, пов'язаний з ідеєю повної свободи творчості, розкнутості творчої свідомості, що не визнає ні норм, ні авторитетів; по-третє – високий, практично бездоганний професіоналізм і реалізм дизайнерського проєктування, що в сукупності надає найкращим зразкам італійського дизайну своєрідний класичний характер). У США функціонує найбільший у світі Міжнародний дизайн-центр. Отже, питання підготовки фахівців з національного дизайну у вказаних країнах набуває особливої актуальності. Тому пошук ефективніших методів професійної підготовки відповідних фахівців змушує звертатися до досвіду США та країн Європи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми, що розглядається у статті та означення аспектів загальної проблеми, яким присвячується стаття. Питання зарубіжного досвіду підготовки фахівців є предметом дослідження багатьох науковців, таких як Н. М. Бідюк, С. В. Бурдіна, Н. В. Дерев'яно [1], О. М. Ельбрехт, В. Папанек [4], У. Персі [14], О. О. Романовський, С. М. Старовойт, Дж. Фішер [12], Е. Форест [5], Е. В. Шаренкова [6], Д. Шон [16] та ін. Роботи англійських дослідників Б. Блер [9–10], М. Бітман [10], А. Девіс [11], Р. Сара [15], Дж. Вілсон присвячені аналізу методів та форм викладання дизайнерських дисциплін у закладах вищої освіти (ЗВО) Великобританії. Але на сьогодні питання підготовки фахівців із національного дизайну в ЗВО Німеччини, Італії та США залишаються малодослідженими.

Метою статті є висвітлення особливостей підготовки фахівців з національного дизайну у закладах вищої освіти Європи та США.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Великобританія – країна з найтривалішою історією дизайнерської освіти. Британські навчальні заклади традиційно посідають найвищі місця у світових рейтингах ЗВО, що здійснюють професійну підготовку фахівців із національного дизайну. Багатопрофільна підготовка дизайнерів провадиться в найбільших університетах країни: Центральній школі мистецтв і ремесел у Лондоні, Королівському Лестерському коледжі мистецтв, Кінгстонському художньому училищі та ін. У 1992 р., у результаті реформи системи освіти, багато політехнічних інститутів і коледжів Великобританії отримали статус університетів, що збільшило кількість центрів з підготовки майбутніх фахівців із національного дизайну.

Активний процес обговорення методики підготовки дизайнерів почався у Великій Британії у другій половині ХХ ст., коли промисловість країни перебувала на стадії піднесення. Цей період можна назвати часом осмислення власного досвіду й вивчення напрацьованого зарубіжного. Тоді спеціально створені урядові комісії дійшли висновку, що кваліфікація дизайнерів-виконавців доволі висока, але є необхідність навчити їх думати по-новому, нестандартно. Перед педагогами закономірно постало питання про необхідність навчання майбутніх фахівців із національного дизайну методів самостійної проєктної та дослідницької діяльності.

На перше місце в навчанні висуваються найбільш актуальні на сучасному ринку праці знання і навички, що дає змогу випускникам бути досить затребуваними. Навчання спрямоване на оволодіння майбутніми фахівцями всіма аспектами діяльності художника і дослідника, що охоплюють різні підходи: раціональні, умоглядні, творчі, а також навичок комунікації для засвоєння досвіду роботи в колективі через спілкування з практикуючими дизайнерами.

Істотну роль у навчально-виховному процесі відведено дослідженням настрою і поведінки людини в різному середовищі. Здатність аналізувати й прогнозувати основні тенденції

розвитку суспільства, його запитів і – як наслідок – можливість зміни середовища людини вважається однією з найбільш значущих у професійному плані для дизайнера. На думку британських педагогів, саме ця здатність забезпечує затребуваність випускників дизайнерських ЗВО на ринку праці.

Також процес професійної підготовки фахівців з національного дизайну у Великобританії вирізняється виховною спрямованістю. Головна навчальна установка англійських викладачів дизайну полягає в тому, що дизайнерська освіта має готувати фахівців до швидкоплинних змін у самому суспільстві, у цьому розумінні воно зобов'язане не тільки інтегрувати загальні та спеціальні знання, уміння і навички, а й формувати риси особистості, необхідні для активного сприймання змін у світі [1, с. 122]. Виховний процес в англійських вищих школах дизайну відбувається не стихійно, а цілеспрямовано (рисунок 1).

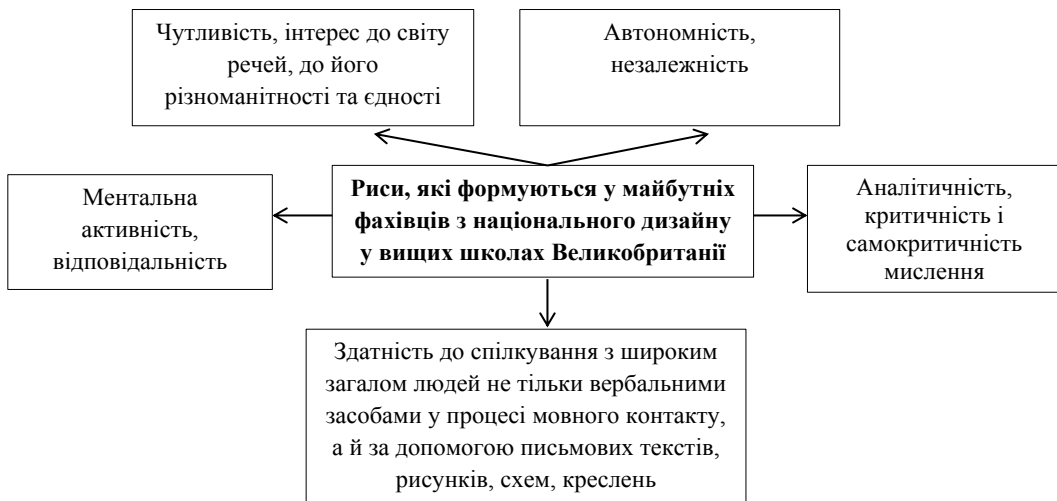

Рисунок 1. Риси, які формуються у майбутніх фахівців з національного дизайну у вищих школах Великобританії

Джерело: складено автором за: [1; 9; 10].

З метою формування зазначених рис у студентів педагоги впроваджують у навчальний процес активні методи навчання: тренінги, рольові навчальні ігри тощо.

Підготовка фахівців з національного дизайну в США відбувається за рахунок різноманітних навчальних програм, курсів і дисциплін. У США багато університетів надають одну або кілька чотирирічних програм для отримання ступеня бакалавра в галузі науки і мистецтва (BA або BS) і програми підготовки на ступінь магістра або доктора (PhD).

Єльський університет є одним із найпрестижніших ЗВО США, де навчається ділова еліта не тільки Америки, а й усього світу. До складу університету входить коледж, де навчання відбувається на рівні бакалаврату, вища школа мистецтв і наук, а також десять професійних шкіл. Цікавий своїм досвідом роботи Центр творчих досліджень у Детройті, заснований у 1906 р. як «Товариство мистецтв і ремесел». Професію фахівця з національного дизайну можна отримати і в багатьох спеціалізованих навчальних закладах, таких як «Центр мистецтв» у Пасадені.

У навчальних закладах США основна увага приділяється розвитку і вдосконаленню прикладних дизайнерських навичок (малюнку, композиції, формоутворення) з використанням новітніх технологій, робиться акцент на знаннях і навичках, затребуваних на ринку праці. Промислові компанії часом є спонсорами студентських проєктів. На якість навчання впливають різні фактори: використання в навчанні можливостей високих технологій, отримання другого академічного ступеня (Joint Degree) у галузі національного дизайну, проходження стажування в компаніях інших країн із метою набуття міжнародного досвіду роботи, прослуховування оглядових лекцій, які читають представники найбільших світових дизайнерських компаній. Вся інформація подається крізь призму сучасних світових тенденцій розвитку національного дизайну.

Перші два роки майбутні бакалаври з національного дизайну вивчають широкий спектр дисциплін, потім визначають профілюючу сферу знання. Деякі навчальні заклади вимагають від студентів обов'язкове проходження курсів, наприклад, із мистецтва або інших наук. Такі курси є додатковими до основних предметів за обраною спеціальністю. Після двох років навчання вибирають головну сферу вивчення – майбутню спеціальність (major), крім неї студент може оволодіти суміжною спеціальністю (minor). З 1990 р. в США працює програма підготовки докторів наук з дизайну, що свідчить про накопичений багатий досвід як у теоретичному, так і в практичному аспектах [13].

Аналіз показав, що професійна підготовка фахівців з національного дизайну в ЗВО США може бути охарактеризована як практично зорієнтована, корпоративна, що втілюється у переважанні відповідних навчальних дисциплін, обов'язковому проходженні виробничої практики. Майбутні дизайнери можуть брати участь у «школах дизайнерів», «школах-лабораторіях», де на практиці реалізують власні новаторські проєкти. У процесі професійної підготовки дизайнерів у американських навчальних закладах реалізовується індивідуальний підхід, який ґрунтується на свободі викладача у виборі не тільки форм та методів навчання, а й власних авторських програм. Як зазначає Е. Форест, навчальні програми для дизайнерів можуть бути спрямованими або на дослідження та вирішення проблем кінцевого продукту, або на пошук оригінальних ідей, власного способу розв'язання проблеми, або на дослідження відносин між дизайнером і споживачем, або на вивчення аналогій між лінгвістичною та візуальною комунікацією, або на використання мови зображувальних форм тощо. Різноманітність подібної системи навчання дизайну забезпечує досягнення такої мети, як підготовка випускника до творчого вирішення складних проблем майбутньої професії та розвиток самостійності його мислення [5, с. 29].

Тобто якщо говорити про методiku підготовки студентів, то в американських школах дизайну немає єдиної програми навчання, але у всіх закладах переважають практична спрямованість і орієнтація на швидкий успіх. Студенти виконують конкретні проєкти для різних фірм, на практиці стикаючись із різними суперечностями: обмежений бюджет, вимоги ринку, стислі терміни розроблення й виконання проєкту. Програма навчання побудована таким чином, що один із трьох семестрів студенти присвячують стажуванню в дизайнерській фірмі або корпорації. Попри відмінності наданих програм, всі вони об'єднані єдиною метою – практична підготовка майбутніх фахівців з національного дизайну до роботи в жорсткому конкурентному середовищі.

Професійне навчання національного дизайну в Німеччині відбувається в дизайн-студіях – школах дизайну, де викладаються як теоретичні курси, пов'язані з методикою дизайну, так і практичні курси, що дають змогу студентові оволодіти методами пошуку проєктної ідеї. Важливим є те, що методика навчання майбутніх дизайнерів у німецьких вищих школах

ґрунтується на тому, що мислення студентів має бути орієнтоване на загальні знання про предмет проектування, далі ці знання використовуються на рівні інтуїції під час розв'язання конкретних завдань із застосуванням певних операцій, прийнятих у дизайн-процесі, – так званих інтелектуальних дій. Метою професійної підготовки фахівців з національного дизайну вважається розвиток їх системного мислення – багатовимірного «бачення проблеми» з позицій екологічності, економічності, технологічності, психогігієнічності, формоутворення. Для цього використовуються презентація об'єктів у графіці та об'ємі, комп'ютерне моделювання, що може забезпечити виникнення ситуацій ризику, непередбачуваності [4, с. 124].

Здобути дизайн-освіту в Німеччині можна у: вищій школі мистецтв Вайсензее (Kunsthochschule Berlin-Weißensee), Університеті мистецтв (Universität der Künste), Академії мистецтв у Мюнхені (Kunstakademie, München), Вищій школі техніки, бізнесу і художнього проектування (Hochschule für Technik, Business und Kunstprojektierung), Вищій школі Рейн-Майн (Hochschule Rhein-Main), вищих школах Дюссельдорфа/Ганновера/Хільдесхайма/Дармштадта (Hochschulen, Düsseldorf/Hannover/Hildesheim/Stuttgart/Darmstadt), Вищій школі мистецтва та дизайну Бург Гібихентштайн, Галле (Burg Giebichenstein Kunsthochschule Halle) [2].

У вищих школах дизайну Німеччині активно використовуються ігрові методи навчання (конкурси «вільного формоутворення», вернісажі антидизайну, ярмарки та ін.), спрямовані на розвиток практичного компонента дизайнерського мислення. Для активізації професійного мислення застосовують методи абстрактно-образних асоціацій, об'ємного пошуку, комбінаторного пошуку, будівельного конструктора, конструктивно-технологічних відповідей, відкритої форми та ін. Усі зазначені методи сприяють формуванню та розвитку в студентів аналітичності, економічності мислення, креативності у процесі проектування. Принцип природовідповідності форм реалізується завдяки дослідженню студентами природних явищ, їхніх властивостей, а також природних чинників, що впливають на дизайн-проект. Отже, проаналізувавши досвід професійної підготовки дизайнерів у Німеччині, важливо наголосити, що професійне навчання майбутніх фахівців передусім спрямоване на формування та розвиток у них дизайнерського мислення: проектного, образного, системного, творчого [6].

Великий досвід підготовки фахівців з національного дизайну накопичений в Італії. Існування різних тенденцій і напрямів у практиці італійського дизайну значно вплинуло на вибір методик навчання. Методика підготовки фахівців-дизайнерів у кожному навчальному закладі вирізнялася своєрідними теоретичними і методичними принципами. Але основною у всіх школах і напрямках залишалася методика проектування, в якій суттєва роль відводилася попереднім проектним дослідженням. Можливо, тут простежувався вплив Ульмської школи (Вища школа проектування, ФРН, 1952–1968 рр.).

Р. Сара, яка досліджувала викладання дизайнерських дисциплін у студіях, помітила, що методика проектування має багато спільного з проблемно орієнтованим навчанням. Суть цього методу полягає в тому, що відправною точкою для навчання має бути проблема, яку необхідно вирішити студенту. Існує переконання, що в навчанні на основі методики проектування знання розвиваються завдяки роботі над проблемою, тоді як у типовому вирішенні проблеми передбачається, що студент повинен мати необхідні знання для цього [15, с. 336].

Авторка звернула увагу на те, що існує істотна відмінність між цими двома методиками, оскільки проблемно орієнтоване навчання здебільшого базується на пошуку проблеми, а не на її вирішенні, як стверджує Д. Шон. По суті, у процесі розв'язання проектного завдання студент спочатку досліджує, а потім розвиває його через розроблення власної інтерпретації проблеми [16].

На думку А. Девіс, окремі викладачі дизайну вважають, що процес навчання є продуктивнішим, коли студенти зосереджують увагу на вирішенні проблем, викладених у проектному завданні. У цьому підході наголошується на визначенні проблем і на наданні допомоги студентам у розвитку і зміні їх розуміння природи дизайну через знаходження проблеми. Таке ставлення до проблемно орієнтованого навчання зміщує акцент на побудову власного розуміння на основі інтерпретацій та експериментів. У цьому випадку студентів заохочують знайти альтернативні рішення щодо проектного завдання [11, с. 162].

Тим, хто прагне в Італії отримати спеціальність у сфері національного дизайну, слід звернути увагу на такі ЗВО, як Istituto Europeo di Design (IED), Istituto Marangoni, Nuova Accademia di Belle Arti Milano (NABA). Istituto Europeo di Design має філії в шести містах Італії, у нього є кампуси в Іспанії і Мексиці, де можна отримати диплом у галузі дизайну, моди, візуального мистецтва. Istituto Marangoni в Мілані, Парижі, Лондоні і Шанхаї дає можливість вивчити безліч професій у сфері фешн-дизайну. Nuova Accademia di Belle Arti в Мілані надає освіту в галузі дизайну, графічного дизайну та моди, візуального мистецтва і театрального дизайну [3].

Характерною рисою методики викладання італійської школи є величезний вплив особистості викладача на концепцію дизайну («радикальний дизайн», «проекування без методів» і т. ін.), а отже, і цільову установку навчання. Тому, напевно, італійський дизайн дав світовій дизайнерській школі багатий досвід педагогічних експериментів у сфері проектування. Тут можна побачити приклади гуманізації професійної освіти – свобода творчості, заснована на високому професіоналізмі, експерименті та реалізмі дизайнерського проектування.

Професійна підготовка в Італії гармонійно поєднує теоретичну та практичну складові, спрямовані на формування так званої політехнічної культури завдяки поєднанню художніх дисциплін, архітектури та технічних дисциплін, інжинірингу. Крім того, майбутні фахівці з національного дизайну опановують економічні дисципліни. Протягом тижня кожний семестр студенти працюють у дизайн-студіях або компаніях, використовуючи на практиці набуті знання, опановують авторські дизайн-методи. Важливим є те, що протягом усієї професійної підготовки студенти італійських ЗВО беруть участь у різноманітних тренінгових програмах, “колективних формотворчих заходах”, експериментальних дизайнерських лабораторіях, метою яких є формування особливого професійного дизайнерського мислення, що поєднує мислення художника та інженера, менеджера і психолога [7].

У навчально-виховному процесі беруть участь не тільки італійські дизайнери (А. Штейнер, Е. Марі, Б. Ноорда і ін.), а й керівники найбільших італійських фірм, де студенти мають можливість проходити практику. Характерна особливість європейського навчання – чітка спеціалізація за основними напрямками і тримісячне стажування у формі дипломного проекту – властива і ЗВО Італії. Приймаюча компанія ставить перед студентом-стажером певне ділове завдання, для виконання якого необхідні конкретні рішення. Проект може виконуватися індивідуально або в групі, що залежить від масштабності поставленого завдання. У кожного студента є керівник від ЗВО. Якщо робота якісна і має застосування на практиці, компанія виплачує навчальному закладу вартість виконаного проекту. Успішні та творчі проекти є для студентів заявкою на можливість повноцінно й плідно працювати в цій компанії після отримання диплома [3].

Досліджуючи методи оцінювання у вищій дизайнерській освіті М. Блітман та інші науковці звернули особливу увагу на такий метод, як критика. Критика – найпоширеніший метод оцінювання професійно орієнтованих дисциплін, а саме мистецьких і дизайнерських. У своєму дослідженні автори виокремлюють види оцінювання, наведені в таблиці.

Таблиця

**Види оцінювання майбутніх фахівців з національного дизайну
в зарубіжних ЗВО**

Вид	Зміст
Критика один на один (Оцінювання один на один)	Обговорення окремих питань один на один між викладачем і студентом
Поточна критика (Поточне оцінювання)	Відбувається на проміжному етапі виконання проєкту, перед тим, як проєкт представляється для підсумкового оцінювання. Дає змогу студентам замислитися, критично оцінити і просуватися вперед зі своєю роботою
Підсумкова критика (Підсумкове оцінювання)	Є офіційними індивідуальними і груповими презентаціями наприкінці проєкту або завдання, з отриманням балів або оцінки. Відбувається після представлення студентом кінцевого продукту своєї роботи на розгляд викладачів та однокурсників.
Критика промислових проєктів (Оцінювання промислових проєктів)	Часто проводиться на дизайнерських і архітектурних курсах. Один або кілька фахівців з промисловості запрошуються для оцінювання якості проєктів студентів
Групова критика (Групове оцінювання)	Група студентів представляє свої роботи на розгляд викладачів та своїх однокурсників, і отримують їх оцінки
Критика однокурсників (Оцінювання однокурсників)	Проводиться студентами, а викладач діє як посередник. Зазвичай студентська група курсу поділяється на менші групи, і члени таких груп обговорюють і оцінюють роботу студентів своєї групи або іншої. У цьому випадку важливо дати студентам узгоджений набір критеріїв оцінювання заздалегідь. Однокурсники можуть надавати коментарі та зауваження усно або у письмовій формі анонімно. На думку самих студентів, анонімне оцінювання може бути більш правдивим
Онлайн-критика (онлайн-оцінювання)	Останнім часом така форма оцінювання стала популярною, оскільки більшість мистецьких і дизайнерських навчальних закладів зараз мають віртуальне навчальне середовище, в якому можна завантажувати свої роботи й бути оціненими онлайн

Джерело: складено автором за: [10; 11; 12].

На думку викладачів зарубіжних ЗВО, критика як вид оцінювання дає можливість студентам застосувати свої навички презентації, донести свої думки до аудиторії, критично мислити і отримати формувальний зворотній зв'язок [9, с. 107]. Водночас багато студентів вважають критику досвідом конфронтації, коли вони мають захищати свої дії, замість того, аби обговорювати різні думки і позиції [14, с. 145].

Важливо, що на основі здійсненого аналізу особливостей професійної підготовки фахівців з національного дизайну в зарубіжних навчальних закладах нами визначено їх спільні риси. Більшість із них пропонують стандартні ВА (ступінь бакалавра) і МА (ступінь магістра) програми, а деякі з них – PhD (кандидатський ступінь). Навчання починається з підготовчого

року, протягом якого студенти набувають базових знань у галузі художньої форми і техніки, відвідують виставки. Навчання базується на самостійності й відповідальності студентів (до чого не завжди готові учасники освітнього процесу в нашій країні). Перший етап вступних випробувань починається з перегляду портфоліо. Головним критерієм для зарахування є самостійність робіт і оригінальність мислення, концептуальність малюнка, візуальний аналіз масової культури, володіння фото і відео, оцінюються колажі, фотомонтажі та проекти зі сфери фантастики, що дають можливість робити висновки про політ творчої уяви. Студенти, котрі пройшли конкурсний відбір, допускаються до триденного іспиту з творчого завдання. Всі абітурієнти виконують завдання в одній аудиторії, викладачі, спостерігаючи за цим процесом, роблять висновки про професійні навички та здібності майбутніх студентів. На другому етапі абітурієнти пишуть мотиваційний виклад виконаних робіт. На третій день відбувається співбесіда з тими, хто своєрідно й цікаво проявив себе на творчому іспиті. Також особливістю зарубіжних освітніх програм у сфері національного дизайну є об'єднання студентів різних років навчання для роботи над спільним проектом. Така методика дає їм можливість набувати досвіду роботи в колективі й критично оцінювати свої знання порівняно з іншими. Тривалість навчання залежить тільки від рівня пізнавальних здібностей кожного студента для засвоєння матеріалів курсу. Важливою для студентів стає участь у виставках і конкурсах, з метою встигнути якомога раніше заявити про себе як про перспективного молодого фахівця, котрому необхідні лише контакти і середовище для творчого втілення своїх задумів.

Система освіти, заснована на відповідальності й самостійності студентів, звичайно, пропонує їм самостійно визначати програму і терміни навчання. У курсі лекцій надаються основні поняття та напрями діяльності, далі все залежить від самостійного вивчення того чи іншого матеріалу. Обов'язковою умовою є відвідування класу обраного викладача один раз на тиждень, де збираються студенти всіх курсів. Університети, куди входять спеціальності з архітектурним і дизайнерським нахилом, відрізняються суворішим розкладом і вимогами. У школах такого профілю набагато розширений перелік обов'язкових предметів. Крім того, студентам пропонується освоїти суміжні спеціальності. Перелік пропонованих дисциплін доволі широкий та різноманітний: сучасне мистецтво і література, відео та кіно, інсталяції тощо. Закінчується підготовчий рік складанням іспитів. З другого року навчання студенти займаються в класах різних викладачів. Є і вільні класи, які організують самі студенти. Інтерес у студентів викликають майстер-класи, які проводять запрошені дизайнери, і відвідування виставок. Проміжні та випускні виставки проектів проходять за участю кураторів, дизайнерів, арт-критиків, тобто відомих фахівців. Випускні іспити складаються наприкінці четвертого року навчання з отриманням ступеня «бакалавр». П'ятий рік навчання як магістра проходять лише найкращі студенти, яких рекомендовано викладачами [8].

Попри те, що системи професійного навчання майбутніх фахівців із національного дизайну у Великій Британії, США, Німеччині та Італії мають багато спільного, кожна з них характеризується відмінними рисами: корпоративне навчання у США, зв'язок з виробництвом у Німеччині, поєднання дизайнерської підготовки з інженерною у Великій Британії, посилення гуманітарної складової змісту дизайн-освіти в Італії.

Варто зауважити, що у професійній підготовці фахівців з національного дизайну в американських та європейських ЗВО особлива увага приділяється формуванню професійного мислення майбутніх фахівців, задля чого в навчальному процесі застосовуються методи абстрактно-образних асоціацій, об'ємного пошуку, комбінаторного пошуку, будівельного конструктора, конструктивно-технологічних відповідностей, відкритої форми; упроваджуються активні методи навчання (тренінги, рольові навчальні та ділові ігри); організуються курси «вільного формотворення», вернісажі антидизайну, ярмарки, виставки тощо.

Висновки дослідження та перспективи подальших розвідок в обраному напрямі. Отже, професійна діяльність фахівця з національного дизайну в сучасному світі розглядається як інтелектуальний процес, в основу якого покладена взаємодія теоретичних дисциплін, дослідницької діяльності та практичних навичок. Студенти опановують вміння не тільки говорити про проекти, а й письмово викладати свою думку в теоретичних дослідженнях із цитатами, посиланнями на джерела і самостійними висновками. Дослідницька робота повинна передбачати творче вирішення важливих суспільно-естетичних проблем. Виклад теоретичної частини має відповідати нормам сучасної теорії. Володіння творчим мисленням й методами науково-творчих досліджень стає обов'язковим елементом сучасної професійної підготовки майбутніх фахівців з національного дизайну.

Перспективами подальших досліджень є перенесення зарубіжного досвіду підготовки фахівців з національного дизайну у вітчизняні ЗВО.

Використані джерела

- [1] Н.В. Дерев'яно, «Вітчизняний та зарубіжний досвід формування професійного мислення дизайнера у процесі фахової підготовки», Вісник Запорізького національного університету, №2 (25), с. 116-124, 2015.
- [2] Дизайн-образование в Германии [Электронный ресурс]. Доступно: <http://euni.ru/informatsiya/statji/obrazovanie/design-studium>. Дата обращения: Янв. 15, 2020.
- [3] Лучшие вузы для технических специальностей, искусства и дизайна [Электронный ресурс]. Доступно: <https://dec-edu.com/articles/luchshie-vuzy-dlya-tehnicheskikh-specialnostey-iskusstva-i-dizayna>. Дата обращения: Янв.16, 2020.
- [4] В. Папанек, «Дизайн для реального мира», М. : Издатель Д. Арон, 2004.
- [5] Э. Форест, «Американські школи дизайну», Дизайн США, №9, с. 28-31, 1989.
- [6] Е.В. Шаренкова «Дизайн-образование на современном этапе», Образование и общество, №1, с. 20-24, 2007.
- [7] Academic programs at the Faculty of Design: Politecnico di Milano, Milan: Politecnico di Milano, 2007.
- [8] Association of Independent Colleges of Art and Design.,[Online].Available: <http://www.aicad.org/>. Assesed on: June 12,2007
- [9] B. Blair, «Does the Studio Crit still have a Role to Play in 21st -Century Design Education and Student Learning», In Proc 3rd International CLTAD Conf. Centre for Learning and Teaching in Art & Design, Enhancing Curricula, Lisbon, Portugal, 2006, pp.45-53
- [10] M. Blythman, S. Orr and B. Blair, «Critique the Crit». The Higher Education Academy, Art, Design and Media Subject Centre, 2007.Available: <http://www.adm.heacademy.ac.uk/projects/adm-hea-projects/learning-andteaching-projects/critiquing-the-crit>.
- [11] A. Davies, «Enhancing the Design Curriculum through Pedagogic Research», In Proc 1st International CLTAD Conf. Center for Learning and Teaching in Art and Design, Enhancing Curricula, London, UK, 2002.
- [12] G. Fisher, «The Quality Enhancement Framework in Scotland and its Relevance to Art, Design and Media Subjects», In Proc. 3d International CLTD Conf. Centre for Learning and Teaching in Art & Design, Enhancing Curricula, Lisbon, Portugal, 2006.
- [13] National Association of Schools of Art and Design. ,2009[Online] Available : <http://nasad.arts-accredit.org>. Accessed on: September 24,2009.
- [14] W.G. Percy, «Critical Absence versus Critical Engagement: Problematics of the Crit in Design Learning and Teaching», Art, Design & Communication in Higher Education, №2 (3), 2004,pp.143-154
- [15] R. Sara, «Sharing and Developing Studio Practice: a Cross-disciplinary Study comparing Teaching and Learning approaches in the Art and Design Disciplines», In Proc.3rd International CLTAD Conf. Center for Learning and Teaching in Art and Design, Enhancing Curricula, Lisbon, Portugal, 2006.
- [16] D.A. Schön, «The Design Studio: An Exploration of its Traditions and Potentials», RIBA Publications Ltd, London, 1985.

References

- [1] N.V. Derevianko, «Vitchyzniani ta zarubizhnyi dosvid formuvannia profesiinoho myslennia dyzainera u protsesi fakhovoi pidhotovky», Visnyk Zaporizkoho natsionalnoho universytetu, №2 (25), S. 116-124, 2015.
- [2] Dyzain-obrazovanye v Hermanyy [Elektronnyi resurs]. Dostupno: <http://euni.ru/informatsiya/statji/obrazovanie/design-studium>. Data obrashcheniya: Yanvar 15, 2020.
- [3] Luchshye vuzy dlia tekhnicheskikh spetsyalnostei, yskusstva y dyzaina [Elektronnyi resurs]. Dostupno: <https://dec-edu.com/articles/luchshie-vuzy-dlya-tehnicheskikh-specialnostey-iskusstva-i-dizayna>. Data obrashcheniya: Yanvar 16, 2020.
- [4] V. Papanek, «Dyzain dlia realnogo myra», M. : Yzdatel D. Aronov, 2004.
- [5] Э. Forest, «Американи shkoly dyzainu», Dyzain SShA, №9, S. 28-31, 1989.
- [6] E.V. Sharenkova «Dyzain-obrazovanye na sovremennom etape», Obrazovanie i obschestvo, 1, S. 20-24, 2007.
- [7] Academic programs at the Faculty of Design: Politecnico di Milano, Milan: Politecnico di Milano, 2007.
- [8] Association of Independent Colleges of Art and Design. URL: <http://www.aicad.org/>.
- [9] B. Blair, «Does the Studio Crit still have a Role to Play in 21st -Century Design Education and Student Learning?», In proceedings of 3rd International CLTAD Conference (Centre for Learning and Teaching in Art & Design), Enhancing Curricula, Lisbon, Portugal, 2006.
- [10] M. Blythman, S. Orr, B. Blair, «Critique the Crit». The Higher Education Academy, Art, Design and Media Subject Centre, 2007. URL: <http://www.adm.heacademy.ac.uk/projects/adm-hea-projects/learning-andteaching-projects/critiquing-the-crit>.
- [11] A. Davies, «Enhancing the Design Curriculum through Pedagogic Research», In proceedings of 1st International CLTAD Conference (Center for Learning and Teaching in Art and Design), Enhancing Curricula: Exploring effective curriculum practices in Art, Design and Communication in Higher Education, London, UK, 2002.
- [12] G. Fisher, «The Quality Enhancement Framework in Scotland and its Relevance to Art, Design and Media Subjects», In proceedings of 3d International CLTD Conference (Centre for Learning and Teaching in Art & Design), Enhancing Curricula, Lisbon, Portugal, 2006.
- [13] National Association of Schools of Art and Design. URL: <http://nasad.arts-accredit.org>.
- [14] W.G. Percy, «Critical Absence versus Critical Engagement: Problematics of the Crit in Design Learning and Teaching», Art, Design & Communication in Higher Education, №2 (3), 143-154, 2004.
- [15] R. Sara, «Sharing and Developing Studio Practice: a Cross-disciplinary Study comparing Teaching and Learning approaches in the Art and Design Disciplines», In proceedings of 3rd International CLTAD Conference (Center for Learning and Teaching in Art and Design), Enhancing Curricula, Lisbon, Portugal, 2006.
- [16] D.A. Schön, «The Design Studio: An Exploration of its Traditions and Potentials», RIBA Publications Ltd, London, 1985.

Алла Дяченко, кандидат педагогических наук, доцент кафедры промышленного дизайна и компьютерных технологий, заведующая аспирантурой, Киевская государственная академия декоративно-прикладного искусства и дизайна имени Михаила Бойчука, г. Киев, Украина.

ПОДГОТОВКА СПЕЦИАЛИСТОВ ПО НАЦИОНАЛЬНОМУ ДИЗАЙНУ В ВУЗАХ ЕВРОПЫ

В статье осуществлен анализ особенностей подготовки специалистов по национальному дизайну в высших учебных заведениях Европы и США. Определено, что британские учебные заведения традиционно занимают высокие места в мировых рейтингах вузов, осуществляющих профессиональную подготовку специалистов по национальному дизайну. Выделены черты, которые формируются у будущих специалистов по национальному дизайну в высших школах Великобритании. Выяснено, что профессиональная подготовка в вузах США может быть охарактеризована как практически ориентированная и корпоративная (проявляется в пре-

обладании практически ориентированных учебных дисциплин, обязательном прохождении производственной практики). Приведены вузы Германии, где возможно получение дизайн-образования. В них используются игровые методы обучения (конкурсы «свободного формообразования», вернисажи антидизайна, ярмарки и др.), направленные на развитие практического компонента дизайнерского мышления. Отмечено, что в Италии при подготовке специалистов по национальному дизайну ведущей во всех школах и направлениях остается методика проектирования. Освещено мнение зарубежных ученых по внедрению методики проектирования в учебный процесс. Раскрыты виды оценки будущих специалистов по национальному дизайну в зарубежных вузах. Сформированы общие и отличительные черты профессиональной подготовки специалистов по национальному дизайну в зарубежных учебных заведениях.

Ключевые слова: образование; учебный процесс; высшее учебное заведение; специалист; творческое мышление.

Alla Diachenko, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor at the Department of Industrial Design and Computer Technologies, Head of Postgraduate Education Department of Kyiv State Academy of Decorative and Applied Arts and Design named after Mykhailo Boichuk, Kyiv, Ukraine.

TRAINING OF NATIONAL DESIGN EXPERTS IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS IN EUROPE

The article analyzes the peculiarities of national design specialists training in higher educational institutions in Europe and the USA. It is determined that British educational institutions traditionally occupy the highest places in the world rankings of universities, which provide professional training for specialists in national design. Design education in this country is distinguished by three basic principles: first, it is emphasized that students will work in different industries and must themselves be engineers; secondly, their special role in the creation of product samples will be to take care of appearance, ease of use and ease of operation; thirdly, they are expected to have a creative attitude to their work, which implies the presence of social responsibility for shaping the environment. The features that are formed in future specialists in national design in UK higher educational institutions are distinguished: autonomy, independence; analytic, critical and self-critical thinking; the ability to communicate with the general public not only through verbal means in the process of language contact, but also through written texts, drawings, diagrams, pictures; mental activity, responsibility; sensitivity, interest in the world of things, in its diversity and unity. It has been found out that in the USA vocational training in higher educational institutions can be characterized as practical-oriented and corporate (manifested in the predominance of practical-oriented educational disciplines, compulsory industrial practice). It is noted that the International Design Forum in Hanover is one of the oldest design institutes in Germany and one of the leading centers of design of international importance. High schools in Germany where design education is possible are listed. They use play-based teaching methods (free-form contests, anti-design exhibitions, fairs, etc.) aimed at developing a practical component of design thinking. It is stated that in Italy a developed system of design education was formed, and the main point of all schools and directions in the preparation of specialists in national design was the design methodology. The opinion of foreign scientists on the introduction of design methodology in the educational process is covered. Types of assessment of future specialists in national design in foreign universities are revealed. Common and distinctive features of professional training of national design specialists in foreign educational establishments are determined.

Keywords: design; learning process; institution of higher education; professional training; specialist.